

Motion till riksdagen 2006/07:Ub254

av Mats Pertoft m.fl. (mp)

Elevers rätt, inflytande och integritet

1 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att skollagen ska föreskriva att varje skola ska ha ett fungerande representativt forum för elevinflytande.
2. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring i skollagen så att elever ges rätt att få extra stöd för att ta igen undervisning.
3. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring i skollagen så att den garanterar att det framgår av en elevs slutbetyg om denne varit engagerad i elevinflytande, skyddsombudsarbete, skoltidningsarbete eller dylikt.
4. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring i skollagen så att elever ges rätt att överklaga åtgärdsprogram.
5. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring i skollagen så att elever får rätt att få sina betyg omprövade.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att det inte ska vara möjligt för skolorna att utfärda skriftliga omdömen i ordning och uppförande.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförts om kvarsittning.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförts om avstängning.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att olovlig frånvaro inte ska föras in i betygen.
10. Riksdagen begär att regeringen ändrar skollagen så att lärare ges rätt att omhändertaga föremål som används störande, i enlighet med vad som i motionen anförts.

Fel! Okänt namn

2 Inledning

Grön utbildningspolitik är en politik där eleven står i centrum. Vår syn på skolan bygger på att alla människor i grunden är aktiva och kreativa, med en möjlighet att bli solidariska, ansvarstagande och empatiska individer.

Skolan är till för eleverna. Det är för att eleverna ska få goda kunskaper och rustas för framtiden som skolan finns till. För att nå detta mål är lärarna oundgängliga. I den verklighet som Miljöpartiet ser arbetar lärare och elever sida vid sida mot ett gemensamt mål. Vägen till framgång stavas motivation – inte tvång.

Miljöpartiet reagerar starkt mot den bild av skolan som en del partier försöker måla upp, en bild av elever och ungdomar som är negativ och osann. För oss är det självklart att värna elevernas rättigheter i en tid då förslag efter förslag förs fram som kränker elevers integritet och begränsar deras inflytande. Elever måste få möjlighet att få felaktiga myndighetsbeslut omprövade. Deras engagemang måste tas tillvara. Elevernas makt över sin egen tillvaro måste stärkas.

3 Ge eleverna ökat inflytande

3.1 Forum för inflytande

Skolan har som uppgift att bidra till att fostra demokratiska individer med respekt för medmänniskor och deras olikheter. Ändå är det demokratiska inslaget i skolorna starkt begränsat. Skolan är till för eleverna och självklart ska de ha inflytande över den. För att förbättra förutsättningarna för ökad demokrati inom skolan anser Miljöpartiet att varje skola ska ha ett fungerande representativt forum för elevinflytande.

3.2 Stöd för att ta igen

Det ska vara självklart att elever ges möjlighet till arbete med elevinflytande. Eleverna ska därför ha rätt att få extra stöd för att ta igen undervisning som de missat när de varit frånvarande för arbete med elevinflytande, skyddsombudsarbete, skoltidningsarbete eller liknande. Tyvärr är det inte så på alla skolor och vi vill därför se en ändring i skollagen som garanterar detta. Elevernas möjligheter att arbeta med elevinflytande ska motsvara de som gäller på en arbetsplats.

3.3 Engagemang är en merit

Att arbeta med elevinflytande tar tid och kraft. Miljöpartiet anser att elever som tar ansvar för sin och sina medelevers situation utför ett enormt viktigt arbete och att de därför bör uppmuntras. Därför anser Miljöpartiet att skollagen bör ändras så att det ska framgå av en elevs slutbetyg om denne varit engagerad i sådan aktivitet.

4 Stärk elevernas rättssäkerhet

4.1 Rätt att överklaga åtgärdsprogram

Elever som har svårigheter i skolarbetet har rätt att få extra stöd i skolan. Enligt skollagens 5 kap. 4 § ska en elev ges stödundervisning om det kan befaras att eleven inte kommer att nå de mål som minst ska ha uppnåtts vid slutet av det femte och det nionde skolåret. Ibland behöver ett särskilt åtgärdsprogram utformas. Detta utformas av skolpersonalen i samråd med eleven och elevens vårdnadshavare.

Åtgärdsprogrammen utgör viktiga verktyg för det pedagogiska arbetet i skolan. De fungerar som uppföljnings- och utvärderingsinstrument och skapar pedagogiska diskussioner. Åtgärdsprogrammen bidrar också till att tydliggöra ansvarsfördelningen i arbetet med barnen, både i relationen mellan hem och skola och mellan olika befattningshavare inom och utom skolan.

En undersökning som Skolverket genomförde 2003 indikerar att många som har rätt till åtgärdsprogram inte har fått något. Uppskattningsvis 25 procent av eleverna som får särskilt stöd saknar åtgärdsprogram. I rapporten konstateras också att en femtedel av de elever som bedömts vara i behov av särskilt stöd inte får någon extra hjälp.

Elevernas rättssäkerhet måste stärkas genom att möjlighet till överklagan av åtgärdsprogram införs. Eleverna har enligt lag rätt att få kvalitativt extra stöd, men denna rätt berövas dem alltför ofta. För Miljöpartiet är det enormt viktigt att dessa elever, som utgör de som har givits sämst förutsättningar att uppfylla målen för utbildningen, får den hjälp de behöver. Den ständigt ökande skara elever som söker individuella programmet till gymnasiet är ett bevis för att detta inte har fungerat.

4.2 Inför en rätt att få betyg omprövade

Så länge dagens betygssystem finns kvar ska eleverna självklart ha rätt att få sina betyg omprövade. Betygsättning är myndighetsutövning och bör självklart liksom andra myndighetsbeslut kunna omprövas. Lärarfacken, Elevorganisationen och sammanslutningen Sveriges Kommuner och Landsting står enade i kravet om att betyg bör kunna överprövas, vilket också föreslogs i Skollagskommitténs betänkande. Det är en grundläggande fråga om elevernas

Fel! Okänt namn på

rättssäkerhet. Skolans elever är inte andra klassens medborgare. Därför anser Miljöpartiet att regeringen bör få i uppdrag att återkomma till riksdagen med ett förslag som ger eleverna möjlighet att få sina betyg omprövade.

5 Värna elevernas integritet

5.1 Inga ordningsbetyg

Den nyttillträdda regeringen anser att skolor som så önskar ska få ge skriftliga omdömen i ordning och uppförande. Detta är helt främmande för Miljöpartiet. Det är kunskapsutveckling och måluppfyllelse som ska stå i fokus i skolan. Att elever och lärare visar varandra respekt är enormt viktigt, och alla i skolan ska verka för att det blir verklighet. Barn och unga ska få hjälp att utvecklas till trygga och ansvarstagande individer. Att lärare ska betygssätta elevernas beteende är dumt och integritetskränkande. Riksdagen bör därför ge regeringen till känna att det inte ska vara möjligt för skolorna att utfärda skriftliga omdömen i ordning och uppförande.

5.2 Inget kvarsittningsstraff

Att använda kvarsittning som straff för att en elev på något vis uppvisat ett icke önskvärt beteende är varken effektivt eller moraliskt acceptabelt. Att gå i skolan är inget straff. Att straffa individer är heller ingen framgångsrik väg att ändra deras beteende. Att ålägga elever i grundskolan att delta i extra undervisning för att de missat ordinarie undervisning är däremot helt okej. Alla elever har rätt till ett visst antal timmars undervisning. Har man missat tid, ska man ta igen. Men det ska röra sig om pedagogisk verksamhet för att främja elevens kunskapsutveckling, och inget annat. Naturligtvis ska den extra undervisningen ta hänsyn till elevens integritet och stå i proportion till den undervisning eleven missat att tillgodogöra sig. Riksdagen bör tillkännage för regeringen som sin mening att kvarsittning inte ska få användas som straff i grundskolan och att i de fall elever åläggs extra undervisning så ska det ske i enlighet med vad som här anförts.

Gymnasieskolan är till skillnad från grundskolan en frivillig skolform. Många elever som går gymnasiet är dessutom myndiga. Det är självklart helt otänkbart att tillämpa kvarsittning i gymnasiet. Det är heller inte rimligt att ålägga elever som går en frivillig utbildning att delta i undervisning, utöver den schemalagda. Kvarsittning på gymnasiet är frihetsberövande. Det finns inget behov, det fyller inget syfte, det saknar verklighetsförankring. Riksdagen bör därför ge regeringen till känna att kvarsittning inte ska vara tillåten i gymnasiet.

5.3 Avstängning

I Sverige har vi skolplikt. Alla barn ska enligt skollagen gå i grundskolan. Skolplikten motsvaras också av en rätt till utbildning. Att stänga av en elev från grundskolan skulle vara att förvägra en enskild individ dennes rätt till utbildning. Miljöpartiet anser att det aldrig ska tillåtas hända.

Barn som har svårt att sköta sig i skolan och tillgodogöra sig undervisningen misslyckas med detta av ett eller annat skäl. Oavsett vilket så är det vuxenvärlden som har misslyckats med att ge barnet de förutsättningar som behövs för att fungera som elev. Att stänga av en ung elev från skolan vore ett dubbelt svek mot den enskilde. I stället ska undervisningsformerna anpassas så att de fungerar för eleven. Skolan måste investera tid i eleven så att denne kan utvecklas och få bättre förutsättningar att fungera i den ordinarie undervisningen. Riksdagen bör tillkännage för regeringen som sin mening att avstängning av elever i grundskolan inte ska kunna ske.

Gymnasieskolan är en frivillig skolform. Men varje kommun är skyldig att erbjuda ungdomarna i kommunen utbildningsplats i gymnasiet. En elev som antagits till ett program har också rätt att fullfölja sin utbildning. Därför bör inte heller gymnasieelever kunna avstängas från undervisningen. I stället bör skolan och eleven gemensamt hitta en lösning som tillgodoser så väl elevens rätt till utbildning som skolkamraternas rätt till en trygg och lugn skolmiljö.

5.4 Frånvaro

Det finns många skäl till varför en elev är frånvarande från undervisning. Det kan röra sig om lovlig frånvaro, som sjukdom, läkarbesök eller andra orsaker som betraktas som giltiga skäl. Men en elev kan ha goda skäl till en frånvaro som ändå betraktas som olovlig. Man kommer för sent för att mamma och pappa grälat hela natten så att man inte kunnat sova. Man kommer för sent för att föräldrarna hade fest hemma, eller för att pappa misshandlade mamma. Och har man inte lust att tala om händelserna med sin lärare så rapporteras frånvaron som olovlig. Olovlig frånvaro ska inte rapporteras i betyget. I en målstyrd skola så märks frånvaron i betyget ändå, i form av sämre måluppfyllelse och därmed lägre betyg. Arbetet för närvaro ska i stället ske genom att ha bra och inspirerande undervisning och kunniga lärare som förmår motivera eleverna. Det är mindre plakatpolitik, mer realpolitik. Riksdagen bör tillkännage för regeringen som sin mening att olovlig frånvaro inte ska föras in i betygen.

5.5 Störande föremål

Det är i dag inte tillåtet för lärare att omhändertaga föremål som av elever används på ett sätt som stör undervisningen. Den nuvarande regeringen har fört fram det faktum att lärare inte får omhändertaga mobiltelefoner från elever som skolans största utmaning. Men i verkligheten, ute på skolorna är detta inte ett

Fel! Okänt namn på

stort problem. Självklart händer det att elever då och då glömmer att stänga av sin telefon när de går in på en lektion. Precis som många vuxna då och då glömmer att stänga av sina telefoner när de går in på ett möte. När telefoner ringer stänger man av och ber om ursäkt. Och fortsätter med verksamheten. Miljöpartiet ser därför inte frågan om huruvida lärare ska få omhänderta mobiltelefoner som särskilt angelägen.

Däremot kan det uppstå situationer när en elev använder ett föremål på ett sätt som verkligen är störande. Det kan vara att man använder en telefon under lektionstid, eller att man lyssnar på musik så att andra störs. I sådana fall bör läraren kunna omhänderta föremålet till dagens slut. Det är viktigt att hänsyn tas till elevens integritet i dessa situationer. Miljöpartiet anser att det är viktigt att göra skillnad mellan ”störande föremål” och ”föremål som används störande”. En mobiltelefon är inte störande om den ligger avstängd i väskan. Riksdagen bör tillkännage för regeringen sin mening att skolagen bör ändras så att lärare ges rätt att omhänderta föremål som används störande, i enlighet med vad som i motionen anförs.

Stockholm den 29 oktober 2006

Mats Pertoft (mp)

Max Andersson (mp)

Karla López (mp)

Peter Rådberg (mp)

Mikaela Valtersson (mp)